

העזרה מהסוגיא

בבא קמא נב. – נז:

פרשת ויחי ה'תשפ"ד

דף נב

דיני חזקה:

- מסירת מפתח - לרשב"ם בנכסי הגר לא קונה בשאר האופנים קונה, לתוס' לא קונה אלא נחשב כאמירה 'לך חזק וקני'.
- סגירת הדלת - לרשב"ם לא מועיל, לתוס' מועיל.
- העמדת דלתות - לרשב"ם מועיל, לתוס' לא מועיל.

בור של שני שותפים שהראשון כיסה והשני בא לשאוב וראה שהבור מגולה:

- הקדמה - המשנה אומרת שהראשון פטור כיון שכיסה את הבור והשני חייב, אמנם נחלקו אמוראים עד מתי הראשון פטור וכדלהלן:
- לשמואל - באופן שיצא הקול שהבור פתוח פטור, באופן שהודיעו לו שהבור פתוח או שראה בעצמו שהבור פתוח חייב.
- לרב:
- לרש"י - באופן שיצא הקול שהבור פתוח או שהודיעו לו שהבור פתוח פטור, באופן שראה בעצמו שהבור פתוח חייב.
- לתוס' - בין באופן שיצא הקול שהבור פתוח ובין באופן שהודיעו לו שהבור פתוח ובין באופן שראה בעצמו שהבור פתוח חייב.
- לרבי יוחנן - באופן שיצא הקול שהבור פתוח או שהודיעו לו שהבור פתוח פטור, באופן שהודיעו לו שהבור פתוח והיה לו זמן לשכור פועלים ולכרות ארזים ולכסות את הבור חייב.

הערות

- א רשב"ם מוכיח שמסירת מפתח מועילה לקנין חזקה מדברי הגמ' בפסחים [ד א] שלאחר מסירת המפתח השוכר צריך לבדוק את הבית, אמנם תוס' דוחים שרק לענין זה מועילה מסירת המפתח משום שביד השוכר לבדוק את הבית.
- ב הרשב"ם מבאר שהסיבה שלא מועיל סגירת הדלת לחזקה משום שנחשב 'מבריה ארי', אמנם תוס' מבארים שנחשב חזקה משום שלא מניח לאדם אחר להכנס ובכך מראה שהוא הבעלים.
- ג רש"י מבאר שדברי רבי יוחנן נאמרו רק לגבי הראשון, אבל השני חייב אפילו באופן שלא היה לו זמן לשכור פועלים ולכרות ארזים, משום שהשני השתמש בבור ויש עליו יותר חיוב לכסות את הבור מאשר הראשון שלאחר שהשתמש כיסה את הבור, אמנם תוס' סוברים שדברי רבי יוחנן נאמרו בין לגבי הראשון ובין לגבי השני.

לקבלת העלון במייל B0527147396@gmail.com

◆ המכסה בור בכיסוי שראוי לעמוד בפני שוורים ואינו ראוי לעמוד בפני גמלים:

- באופן שנפלו גמלים - חייב.
- באופן שנפלו שוורים:
 - באופן שהגמלים עברו וגרמו שהכיסוי יהיה רעוע ואח"כ נפלו שוורים:
 - באופן שמצויים גמלים - חייב.
 - באופן ש'אתיין לפרקים' - ללישנא קמא ספק האם חייב, ללישנא בתרא חייב.
 - באופן שאין מצוים - פטור.
 - באופן שהתליע מתוכו - פטור משום שלא פשעה.

דף נג

◆ דיני שור או אדם שדחפו שור לבור:

- שור שדחף שור לבור:
 - לרבנן:
 - בעל הבור - פטור.
 - בעל השור:
 - בשור תם - בעל השור: לרש"י חייב חצי נזק, לתוס' חייב רבע נזק. בעל הבור פטור.
 - בשור מועד - בעל השור: לרש"י חייב נזק שלם, לתוס' חייב חצי נזק. בעל הבור פטור.
 - לרבי נתן:
 - בשור תם - בעל השור חייב רבע נזק, בעל הבור חייב שלשה רבעים.

הערות

תוס' מוסיפים שרב ושמואל שחולקים על דברי רבי יוחנן וסוברים שלא נותנים לראשון זמן לשכור פועלים ולכרות ארזים, משום שמיד שידוע שהבור מגולה צריך לשכור שומרים לשמור על הבור.

ד תוס' מבארים שהסיבה שבעל הבור חייב על הגמלים למרות שהם לא מצויים במקום זה, משום שבעל הבור היה צריך לחשוש שכאשר יבואו גמלים יפלו בבור זה.

ה תוס' מבארים שלמרות שבעל הבור פשע, שבאופן שאם היו עוברים גמלים היו עושים שהכיסוי יהיה רעוע ולאחר מכן השוורים יכלו ליפול, מ"מ לא חייב באופן שהכיסוי התליע מחמת הדין ש'תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב', משום שדין זה נאמר רק באופן שה'אונס בא מחמת הפשיעה' אבל באופן זה ה'אונס לא בא מחמת הפשיעה' שהרי גם אם היה מכסה את הבור בכיסוי שראוי לגמלים הכיסוי יכל להתליע (אמנם לפי אב"י שסובר שהחוב של תחילתו בפשיעה וסופו באונס נאמר גם באופן שה'אונס לא בא מחמת הפשיעה' באופן זה חייב, ובאופן שהפשיעה הייתה לגבי גמלים והאונס היה לגבי שוורים אב"י מודה שפטור).

ו רש"י מבאר שהסיבה שבעל הבור פטור משום שרבנן הולכים 'בתר מעיקרא' וסוברים שהנזק נגרם על ידי השור שדחף לבור, אמנם תוס' מבארים שהסיבה שבעל הבור פטור דכתיב 'ונפל שמה שור או חמור' ודורשים ולא שיפלוהו אחרים.

ז רש"י מבאר שהסיבה שבעל השור חייב בשור תם חצי נזק ובשור מועד נזק שלם, משום שרבנן הולכים 'בתר מעיקרא' וסוברים שכל הנזק נגרם על ידי השור שדחף לבור ולכן בעל השור חייב כדינו, אמנם תוס' מבארים שהסיבה שבעל השור חייב בשור תם רבע נזק ובשור מועד חצי נזק משום שרבנן סוברים שבעל השור עשה חצי נזק.

ובדברי הגמ' מבואר שרבנן סוברים ש'כי ליכא לאשתלומי מהאי לא משתלם מהאי', ורש"י [יג א] מבאר שהמקור לכך הוא משור תם שבעל השור משלם חצי נזק ובעל הבור לא משלם את חלקו של בעל השור, תוס' [יג א] מקשים על דברי רש"י שאין מכך ראיה שהטעם שבעל הבור פטור משום שנחשב שלא הזיק כלום אלא השור הזיק הכל, ותוס' מבארים שהמקור לכך הוא מכך שבעל השור לא משתלם את חלקו של בעל הבור.

ח הגמ' בלישנא קמא מבארת שהטעם של רבי נתן ש'האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד', והסיבה שבעל השור משלם רבע משום שכיון שהזיק עם שותף צריך לשלם חצי נזק, וכיון שהוא שור תם משלם חצי מחיובו כלומר רבע נזק, ובעל הבור משלם שלשה רבעים כיון ש'כוליה הזיקא עבד' ולכן צריך לשלם את שאר הנזק שלא משלם בעל השור.

▪ בשור מועד - בעל השור חייב חצי נזק, בעל הבור חייב חצי נזק.

• אדם שדחף שור לבור:

○ באופן שדחף בכוונה - האדם חייב, בעל הבור פטור.^ט

○ באופן שדחף שלא בכוונה:

▪ האדם - חייב.

▪ בעל הבור - לרבי נתן חייב, ולרבנן פטור.^י

• שור ואדם שדחפו אדם לבור ומת:

○ באופן שדחפו בבת אחת - פטורים ממיתה, משום שנחשב כמו עשרה אנשים שהכו אדם אחד בעשר מקלות ומת שבאופן

שהכו בבת אחת כולם פטורים משום שלא ידוע מי הרג.

○ באופן שכל אחד דחף בפני עצמו - חייבים מיתה.

◆ שור ושור פסולי המקודשים שנגחו^{יא}:

• לרבנן - שור תם משלם רבע נזק, שור מועד משלם חצי נזק.^{יב}

• לרבי נתן:

○ ללישנא קמא - שור תם משלם חצי נזק, שור מועד משלם נזק שלם.^{יג}

○ ללישנא בתרא - שור תם משלם רבע נזק, שור מועד משלם חצי נזק.^{יד}

◆ שור פסולי המוקדשין שנפל לבור - פטור דכתיב 'והמת יהיה לו' למעט שור פסולי המוקדשין^{טו}.

דף נד

◆ חיוב בור:

• אדם שמת בבור - פטור דכתיב 'שור' ודורשים ולא אדם.

הערות

הגמ' בלישנא בתרא מבארת שהטעם של רבי נתן ש'האי פלגא היזקא עבד והאי פלגא היזקא עבד' ולכן בעל השור משלם רבע כיון ששור תם משלם חצי מחיובו, והסיבה שבעל הבור משלם שלשה רבעים משום ש'אנא תוראי' בבירך אשכחתי' כלומר שבעל הבור גרם את הנזק ולכן נחשב כאילו עשה את כל הנזק לבדו.

ט תוס' מבארים שבאופן שהאדם דחף בכוונה בעל הבור פטור וכמו אדם שהניח טלית בתוך אש של חברו שבעל האש פטור.

י ראה לעיל [הערה ו] שרבנן סוברים שבעל הבור פטור לרש"י משום שהולכים 'בתר מעיקרא' וסוברים שהנזק נגרם על ידי האדם שדחף לבור, ולתוס' דכתיב 'ונפל שמה שור או חמור' ודורשים ולא שיפלוהו אחרים, אמנם רבי נתן סובר שבעל הבור חייב.

יא תוס' מבארים ששור פסולי המקודשים הכוונה לבכור בעל מום או לשאר קדשים שנפל בהם מום ולא פדו אותם שאינם נחשבים 'שור רעהו' ולכן באופן שנגחו שור פטורים, אבל שאר קדשים שנפל בהם מום ופדו אותם נחשבים 'שור רעהו' ולכן באופן שנגחו שור חייבים, אמנם רש"י [נא א] חולק וסובר שבכור בעל מום נחשב 'שור רעהו' ולכן באופן שנגחו שור חייב (מהמהרש"ל מבאר שדברי רש"י שלפנינו [נג ב] שהם כשיטת התוס' לא נכתבו על ידי רש"י).

יב הגמ' מבארת שהטעם של רבנן ששור תם משלם רבע נזק ושור מועד משלם חצי נזק, משום שרבנן סוברים ש'כי ליכא לאשתלומי מהאי לא משתלם מהאי'.

יג הגמ' בלישנא קמא סוברת שרבי נתן סובר ש'האי כוליה היזקא עבד והאי כוליה היזקא עבד' ולכן באופן ש'כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי', ומימלא באופן זה שאי אפשר לגבות משור פסולי המוקדשים גובים מהשור השני כאילו אין לו שותף.

יד הגמ' בלישנא בתרא סוברת שרבי נתן סובר ש'האי פלגא היזקא עבד והאי פלגא היזקא עבד' ולכן רק באופן ששייך הסברא של 'אנא תוראי' בבירך אשכחתי' אומרים ש'כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי', אבל באופן זה שלא שייך סברא זו רבי נתן מודה ש'כי ליכא לאשתלומי מהאי לא משתלם מהאי' ובעל השור משלם כאילו יש לו שותף.

טו הגמ' מבארת שהסיבה שלומדים מהפסוק 'והמת יהיה לו' שנאמר בבור למעט שור פסולי המוקדשים, ואילו מהפסוק 'והמת יהיה לו' שנאמר בשור דורשים ש'פחת נבילה של הניזק' (וכפי שהתבאר בדברי הגמ' [י ב]), ולא דורשים להיפך שהפסוק 'והמת יהיה לו' שנאמר בבור ילמד ש'פחת נבילה של הניזק' והפסוק 'והמת יהיה לו' שנאמר בשור ימעט שור פסולי המוקדשים, משום שמסתבר למעט שור פסולי המוקדשים לגבי בור שהתורה פטרה בו כלים.

רש"י ותוס' מבארים שהפטור של 'שור פסולי המוקדשים' שנאמר בבור הכוונה שבקדשים שנפל בהם מום ונפדו ולמרות שנחשבים 'שור רעהו' מ"מ פטורים בבור משום ש'אין המת שלי', אבל בקדשים שנפל בהם מום ולא נפדו לא נחשבים 'שור רעהו' ופטורים בין בבור ובין בשור.

• כלים:

- לרבנן - פטור דכתיב 'חמור' ודורשים ולא כלים.
- לרבי יהודה - חייב דכתיב 'או' לרבות את הכלים^{טז}.

• בהמה:

- שור פקח ביום - פטור משום 'דאיבעי ליה לעיוני ומיזל'^{יז}.
- בשאר האופנים - חייב.

◆ **דינים שנוגעים בבהמה בחיה ובעוף** - א. חיוב בור. ב. איסור נגיעה בהר סיני. ג. חיוב גנב כפל, ד. השבת אבידה. ה. חיוב פריקה. ו. איסור 'לא תחסום שור בדישו'. ז. שביתה בשבת^{יח}.

דף נה

◆ **איסור כלאים:**

- איסור הרבעת כלאים - נוהג בין בבהמה ובין בחיה בעוף ובין במינים שבים^{יט}.
- איסור חרישה בשור וחמור - נוהג בין בבהמה ובין בחיה ובין בעוף ובין בדגים ובמינים שבים^כ.

הערות

טז הגמ' מקשה מה לומדים מהמילה 'חמור' לפי רבי יהודה, והגמ' מסיימת 'חמור דבור דרבי יהודה קשיא'.

יז רש"י מבאר שהדין ששור פקח שנפל לבור ביום פטור נאמר באופן שנפל בעצמו, אבל באופן ששור אחר דחף אותו חייב משום שלא שייך הטעם של 'איבעי ליה לעיוני ומיזל', אמנם תוס' חולקים על דברי רש"י ששור פקח פטור אפילו באופן ששור אחד דחף אותו, משום שהיה צריך להתרחק מהבור ששור אחר לא יוכל לדחפו לבור.

רש"י [נב א ד"ה חייב] בתירוצו הראשון מבאר ששור פקח שנפל לבור מחמת 'קול הכרייה' חייב משום שלא שייך הטעם של 'איבעי ליה לעיוני ומיזל', אמנם לפי רש"י בתירוצו השני אין הכרח לכך.

תוס' [כז ב] מבארים שלמרות ששור פקח ביום פטור משום ש'איבעי ליה לעיוני ומיזל', מ"מ אדם פקח שנפל לבור והוזק חייב, משום שבאדם לא שייך לומר 'איבעי לי לעיוני ומיזל' משום ש'אין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים'.

יח הגמ' מבארת שהמקור שחיוב בור נאמר לא רק על שור וחמור שהוזכרו בפסוק אלא גם על כל שאר הבעלי חיים, דכתיב 'כסף ישיב לבעלי' ודורשים כל דבר שיש לו בעלים. והמקור שאיסור נגיעה בהר סיני נאמר לא רק בבהמה שכתוב בה במפורש אלא גם בחיה ובעוף, משום ש'חיה בכלל בהמה' ודורשים 'אם בהמה' לרבות את העופות. והמקור שחיוב גנב כפל נאמר לא רק בשור וחמור ושה אלא גם בשאר הבעלי חיים, דכתיב 'על כל דבר פשע' ודורשים לרבות 'כל דבר פשיעה'. והמקור שחיוב השבת אבידה נאמר לא רק בחמור אלא גם בשאר בעלי החיים, דכתיב 'לכל אבדת אחיך'. והמקור שחיוב פריקה נאמר לא רק בחמור ושור אלא גם בשאר בעלי חיים, משום שלומדים גזירה שווה 'חמור חמור' משבת. והמקור שאיסור 'לא תחסום שור בדישו' נאמר לא רק בשור אלא גם בשאר בעלי חיים, דכתיב 'וכל בהמתך' ודורשים ריבויא לרבות כל בעלי החיים.

הגמ' בתירוצו הראשון מבארת שלמרות שבאופן שכתוב 'בכל' דורשים בצורה של כלל ופרט וכלל באופן שכתוב 'כל' דורשים בצורה של ריבוי, ולכן לענין שבת שכתוב 'וכל בהמתך' דורשים בצורה של ריבוי, והגמ' בתירוצו השני מבארת שבין באופן שכתוב 'בכל' ובין באופן שכתוב 'כל' דורשים בצורה של כלל ופרט וכלל, ורק לענין שבת שהתורה כתבה בדיברות הראשונות כתוב 'בהמתך' ובדיברות האחרונות כתוב 'וכל בהמתך' מוכח שדורשים את הלשון 'כל' בצורה של ריבוי.

תוס' [נד א] מבארים שלגבי בור וחיוב גנב וחיוב השבת אבידה אי אפשר ללמוד מגזירה שווה 'שור שור' משבת או 'חמור חמור' משבת, משום שגזירה שווה זו לא נאמרה בפסוק שאפשר לדרוש אותו בכלל ופרט וכלל, ולענין הפרשת הר סיני לא לומדים גזירה שווה משבת משום שעדיין לא נאמר איסור שבת.

יט הגמ' [נד ב] מבארת שהמקור שאיסור הרבעת כלאים נאמר לא רק בבהמה אלא גם בשאר בעלי החיים, משום שלומדים גזירה שווה 'בהמתך בהמתך' משבת, והגמ' [נה א] מוסיפה שאיסור הרבעת כלאים נאמר גם במינים שבים משום שלומדים גזירה שווה 'למיניהו למיניהו' (תוס' מבארים שאי אפשר ללמוד מהגזירה שווה 'למיניהו למיניהו' שהאיסור של הרבעת כלאים נאמר גם בעופות, משום שלולי הגזירה שווה 'בהמתך בהמתך' משבת לא היינו מוציאים את הפסוק 'בהמתך לא תרביע כלאים' מפשטותו, ורק לאחר גזירה שווה זו מוציאים את הפסוק מפשטותו ואפשר ללמוד גם גזירה שווה 'למיניהו למיניהו').

כ הגמ' [נד ב] מבארת שהמקור שהאיסור של חרישה בכלאים נאמר לא רק בשור וחמור אלא גם בשאר בעלי חיים, משום שלומדים גזירה שווה 'שור שור' משבת, ובדברי הגמ' [נה א] מבואר שאיסור זה נאמר גם במינים שבים, ותוס' בתירוצו הראשון מבארים שהמקור לכך הוא מהגזירה שווה 'למיניהו למיניהו', ובתירוצו השני מבארים שהמקור לכך הוא מהגזירה שווה 'שור שור' משבת (והמקור שבשבת האיסור של שביתה בהמתו נאמר גם בדגים הוא מגזירה שווה 'בהמתך בהמתך' מכלאים דהרבעה שנאסר בהם דגים וכדלעיל).

הגמ' מסתפקת באופן שאדם הנהיג על ידי עז ודג האם עובר על איסור כלאים או דלמא אינו עובר על איסור כלאים משום שהעז לא יכול לרדת לים והדג לא יכול לעלות ליבשה.

פרק שישי

- ◆ **חייב שמירה על שן ורגל בור ואש** - באופן ששמר שמירה פחותה פטור, באופן שלא שמר שמירה פחותה חייב^{כא}.
- ◆ **דיני הפורץ גדר בפני בהמות חברו:**
 - **חייב הפורץ על הכותל:**
 - בכותל בריא - חייב.
 - בכותל רעוע - פטור.
 - **חייב הפורץ על הבהמה** (באופן שהבהמה ברחא ואבדה) - פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים משום שנחשב 'גרמא'.

דף נו

- ◆ **הכופף קמתו של חברו בפני הדליקה** - באופן שהאש יכולה להגיע לתבואה ברוח מצויה חייב בדיני אדם, באופן שהאש יכולה להגיע לתבואה ברוח שאינה מצויה פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיון שנחשב ל'גרמא'.
- ◆ **המכסה את התבואה של חברו שעומדת להשרף** - פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיון שנחשב ל'גרמא', משום שעל ידי שכיסה את התבואה פטר את בעל האש מתשלום על התבואה שהיא 'טמון'.
- ◆ **השוכר עידי שקר** - באופן שהעדים חייבו אדם לשלם לו חייב להחזיר, באופן שהעדים חייבו אדם אחד לשלם לאדם אחר השוכר חייב בדיני אדם וחייב בדיני שמים כיון שנחשב ל'גרמא'.
- ◆ **היודע עדות לחברו ואינו מעיד לו** - פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיון שנחשב ל'גרמא', בין באופן שיש שני עדים שיודעים את העדות ואם היה מעיד היה מחייב ממון, ובין באופן שיש עד אחד שיודע את העדות ואם היה מעיד היה מחייב ממון אם הנתבע לא היה נשבע.
- ◆ **בהמה שחתרה והפילה את הכותל:**
 - באופן שלא הניחה בחמה:
 - בכותל בריא - נחשב אונס ופטור.
 - בכותל רעוע - נחשב 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס'.
 - באופן שהניחה בחמה - נחשב בפשיעה בין בכותל רעוע ובין בכותל בריא, משום שהחמה מצערת את הבהמה ולכן היא חותרת.
- ◆ **דין בהמה שהזיקה ביד גזלן** - הגזלן חייב על נזקי הבהמה^{כב}.

הערות

כא הגמ' מבארת שלמרות שנחלקו התנאים [מה ב] האם קרן מועדת צריכה שמירה פחותה או שמירה מעולה, מ"מ בשן ורגל בור ואש לכו"ע צריך שמירה פחותה משום שהתורה מיעטה בחיוב שמירתו, שהרי בבור כתוב 'ולא יכסנו' ודורשים שמספיק שמירה פחותה, ובאש כתוב 'שלם המבעיר את הבערה' ודורשים שחייב רק באופן שהבעיר ממש אבל באופן ששמר שמירה פחותה פטור, ברגל כתוב 'ושלח' ודורשים שחייב רק באופן ששלח ממש אבל באופן ששמר שמירה פחותה פטור.

נחלקו רש"י ותוס' ביאור הדרשה בבור מהפסוק 'ולא יכסנו' שמספיק שמירה פחותה, רש"י סובר ששמירה מעולה בבור היא לסתום את הבור אבל כיסוי בור נחשב שמירה פחותה, ולפי"ז ביאור הדרשה מהפסוק 'ולא יכסנו' שכיון שמספיק כיסוי לבור מבואר שמספיק שמירה פחותה, אמנם תוס' בפירוש הראשון סוברים ששמירה מעולה בבור היא לסתום את הבור או לכסות בכיסוי מעולה, ושמירה פחותה בבור היא לכסות את הבור בכיסוי שאינו מעולה, ולפי"ז ביאור הדרשה מהפסוק 'ולא יכסנו' היא שהפסוק מדבר על כיסוי שאינו מעולה, משום שכיסוי מעולה פשוט שמועיל וכפי שפשוט מועיל לסתום את הבור, ותוס' בפירוש השני מבארים שהדרשה מהפסוק 'ולא יכסנו' היא שהתורה השוותה כורה בור לפותח בור, וכפי שבפותח בור שהיה מכוסה בשמירה פחותה נפטור באופן שיחזיר ויכסה את הבור בכיסוי זה, כך כורה בור נפטר באופן שכיסה את הבור בשמירה פחותה.

המשנה אומרת שבאופן ששמר שמירה כראוי והכותל נפרץ בלילה פטור, ובפשוט דברי המשנה נאמרו באופן שהבעלים לא ידעו שהכותל נפרץ ולכן פטור, אמנם תוס' בתירוצו השני מחדשים שאפילו באופן שהבעלים ידעו שהכותל נפרץ פטור משום שלא צריך לטרוח לחפש את הבהמה בחושך, ותוס' מוסיפים שבאופן שהכותל נפרץ ביום חייב כיון שמסתמא יש קול שהכותל נפרץ והבעלים שמעו מכך.

כב רש"י מבאר שגזלן חייב בנזקי הבהמה משום שקונה את הבהמה בקניני גזילה, וכן ביארו תוס' בפירוש השני, אמנם תוס' בפירוש הראשון מבארים שגזלן חייב בנזקי הבהמה משום שהבהמה נמצאת בידו ויכול לשמור על הבהמה ומתכוון להחזיק את הבהמה כמו הבעלים.

◆ המעמיד בהמת חברו על קמת חברו - המעמיד חייב לשלם על נזקי הבהמה^כ.

◆ המוסר בהמה לרועה והרועה מסר את הבהמה ל'ברזיליה' (תלמידו) - הרועה פטור^כ.

דף נו

◆ דיני שומרים:

- שומר חנם - פטור מגניבה ואבידה, ויכול להחזיר את האבידה בין לחצר המשתמרת ובין לחצר שאינה משתמרת^כ.
- שומר שכר - חייב בגניבה ואבידה, וצריך להחזיר את האבידה לחצר המשתמרת^כ.
- שואל - חייב בגניבה ואבידה ובאונסים^כ.
- שוכר - נחלקו התנאים האם דינו כשומר חנם או כשומר שכר^כ.
- 'שומר אבידה':
 - לרבה - נחשב כשומר חנם משום שאינו מקבל שכר על שמירתו.
 - לרב יוסף - נחשב כשומר שכר, או משום 'פרוטה דרב יוסף' כלומר שלא צריך לתת פרוטה לעני, או משום שהתורה שיעבדה את השומר שיעבוד גמור כשומר שכר^כ.

✽ הערות ✽

בדברי הגמ' בתירוצי השני מבואר שהדין שגזלן קונה במשיכה נאמר לא רק באופן שמשך את הבהמה ממש אלא גם באופן שהכה את הבהמה במקל ועל ידי כך הבהמה הלכה.

כג תוס' מבארים שהמקור שהמת חברו על קמת המעמיד חייב לשלם על נזקי הבהמה הוא מסברא, כיון שלענין הנזקין נחשב שהבהמה שייכת לו. הגמ' בתירוצי הראשון מחדשת שהחוב של מעמיד לא נאמר רק באופן שהמעמיד ממש את הבהמה על התבואה, אלא גם באופן ש'קם לה באפה' כלומר שחסם את הדרך של הבהמה מהצדדים ועל ידי כך גרם שהבהמה תגיע לתבואה.

כד הגמ' מבארת שלמרות שנחלקו האמוראים בשומר שמסר לשומר האם השומר הראשון חייב או פטור, מ"מ באופן זה שהרועה מסר ל'ברזיליה' לכו"ע הרועה פטור, משום שדרך הרועה למסור את הבהמה ל'ברזיליה'.

כה הגמ' מבארת שלמרות ששומר חנם ששמו על דבר שאינו בעל חיים והחפץ נגנב או אבד פטור, אמנם שומר חנם ששמו על בעלי חיים והבהמה יצאה מביתו ואבדה חייב, משום שהשומר היה צריך להעלות על דעתו שבהמה זו התרגלה לצאת, ונחלקו תירוצי התוס' באופן שהבהמה יצאה מביתו ונגנבה מחמת היציאה מביתו: לתירוצי הראשון חייב, ולתירוצי השני פטור.

כו תוס' מחדשים שהחוב של שומר שכר בגניבה ואבידה נאמר אפילו באופן שהגניבה והאבידה היו באונס גדול (כגון ששמו על הכספים בחפירה בקרקע או שהשומר השתטה או שנפלה עליו שינה באונס), למרות ששומר שכר פטור ב'שבוייה' למרות ש'שבוייה' לא נחשב יותר אונס מאשר אופנים אלה.

כז הגמ' מביאה ברייתא שהמקור ששואל חייב בגניבה ואבידה הוא בקל וחומר, שהרי שואל חייב באונסים ושומר שכר פטור באונסים, וא"כ אם שומר שכר חייב בגניבה ואבידה כ"ש ששואל חייב בגניבה ואבידה, והגמ' מבארת שאי אפשר לפרוץ את הקל וחומר ששומר שכר חייב ככל באופן שטען טענת ליסטים מזוין ושואל פטור מכפל באופן זה, או משום שליסטים מזוין גזלן, או משום ש'קראנא בלא שבועה' עדיפא מכפילא בשבועה, ותוס' מוסיפים שלפי מי שסובר שליסטים מזוין גנב וסובר ש'כפילא בשבועה' עדיפא צריך לומר שהמקור ששואל חייב בגניבה ואבידה הוא דכתיב 'וכי ישאל' ודורשים 'ו' מוסיף על ענין ראשון.

כח הגמ' מביאה שבדברי הברייתא מבואר שלפי רבי מאיר שוכר דינו כשומר חנם ולפי רבי יהודה שוכר דינו כשומר שכר, אמנם רבה בר אבוא גורס להיפך שלפי רבי מאיר שוכר דינו כשומר שכר ולפי רבי יהודה שוכר דינו כשומר חנם.

כט תוס' מבארים שהפטור של שומר אבידה שלא צריך לתת פרוטה לעני נאמר רק בשעה שעוסק בטיפול באבידה, אבל בשעה שלא עוסק בטיפול באבידה אלא האבידה בביתו חייב לתת פרוטה לעני כיון שיכול לקיים את שני המצוות יחד.

תוס' מבארים שרבה מודה ששומר אבידה פטור מלתת פרוטה לעני, אלא שרבה סובר שמשום כך אינו נעשה כשומר שכר.

הגמ' מבארת שהנפק"מ בין דברי רבה לדברי רב יוסף היא בשומר אבידה ששמו על דבר שאינו בעל חיים והאבידה נגנבה או אבדה מביתו, שלפי רבה פטור כיון שנחשב לשומר חנם ולפי רב יוסף חייב כיון שנחשב לשומר שכר, אמנם אין נפק"מ בין רבה לרב יוסף בשומר אבידה שהחזיר את האבידה בצהרים למקום שדרך הבעלים לעבור בבוקר ובערב ונגנבה או אבדה ממקום זה משום שנחשב פשיעה וחייב.

הגמ' מבארת שלפי רבה הדין ש'טען טענת גנב' באבידה מדובר באופן שטען שהאבידה נגנבה, אמנם לפי רב יוסף אי אפשר להעמיד באופן זה כיון שאם טען כך חייב לשלם, ולכן מדובר באופן שטען שנגנבה בליסטים מזוין (הגמ' מוסיפה שרב יוסף סובר שליסטים מזוין נחשב לגנב ולא לגזלן ולכן באופן שהשומר טען כך חייב כפל, אבל אם ליסטים מזוין היה נחשב לגזלן באופן שהשומר טען כך לא חייב כפל).